

Plansystemet som styringsverktøy i bærekraftsarbeidet

Næringslivslunsj
30. nov. 2023
Gro Sæten

Planperioden følger valgperioden

- Den politiske lederrollen hvert 4. år;
 - Sette retning for kommune- og samfunnsutviklingen, **prioritere utfordringer og velge løsninger** gjennom **kommuneplanlegging**
- Plan- og styringssystemet - **verktøy for å styre samfunnsutviklingen og kommuneorganisasjonen**
- Skal ivareta kommunestyrets ansvar for **helhetlig og strategisk styring**, og rådmannens ansvar for **iverksetting av politiske vedtak og signaler**.
- Skal samtidig sikre at **utviklingen går i ønsket og bærekraftig retning og at samfunnsfloker blir mindre** – innenfor økonomiske rammer, og med de ressursene kommunen har til rådighet.

Viktige lovhjemler

Plan- og bygningsloven §§ 1-1 og 3-1

- Loven skal fremme bærekraftig utvikling til beste for en enkelte, samfunnet og framtidige generasjoner.
- Planlegging skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger for gjennomføring og ikke være mer omfattende enn nødvendig

Kommuneloven § 1-1 Formål

- Loven skal legge til rette for at kommunen yter tjenester og driver samfunnsutvikling til det beste for innbyggere.
- Loven skal bidra til at kommuner er effektive, tillitsskapende og bærekraftige.

Plan- og bygningsloven § 11-2 Kommuneplanens samfunnsdel

- Skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet og kommunen som organisasjon.

Kommuneloven §§ 14-4 og 14-7

- Økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer følges opp
- Årsberetningen skal redegjøre for måloppnåelse og andre ikke-økonomiske forhold som er av betydning for kommunen eller innbyggere

Kommuneloven § 13-1

- Kommunedirektøren har ansvar for å påse at politiske vedtak iverksettes

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

- FNs bærekraftsmål som rammeverk for planlegging
- Utviklingen må gå i bærekraftig retning på en effektiv og styrt måte.
- Plansystemet - et mer effektivt styringsverktøy mot bærekraftig samfunnsutvikling.

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019–2023

Vedtatt ved kongelig resolusjon 14. mai 2019

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

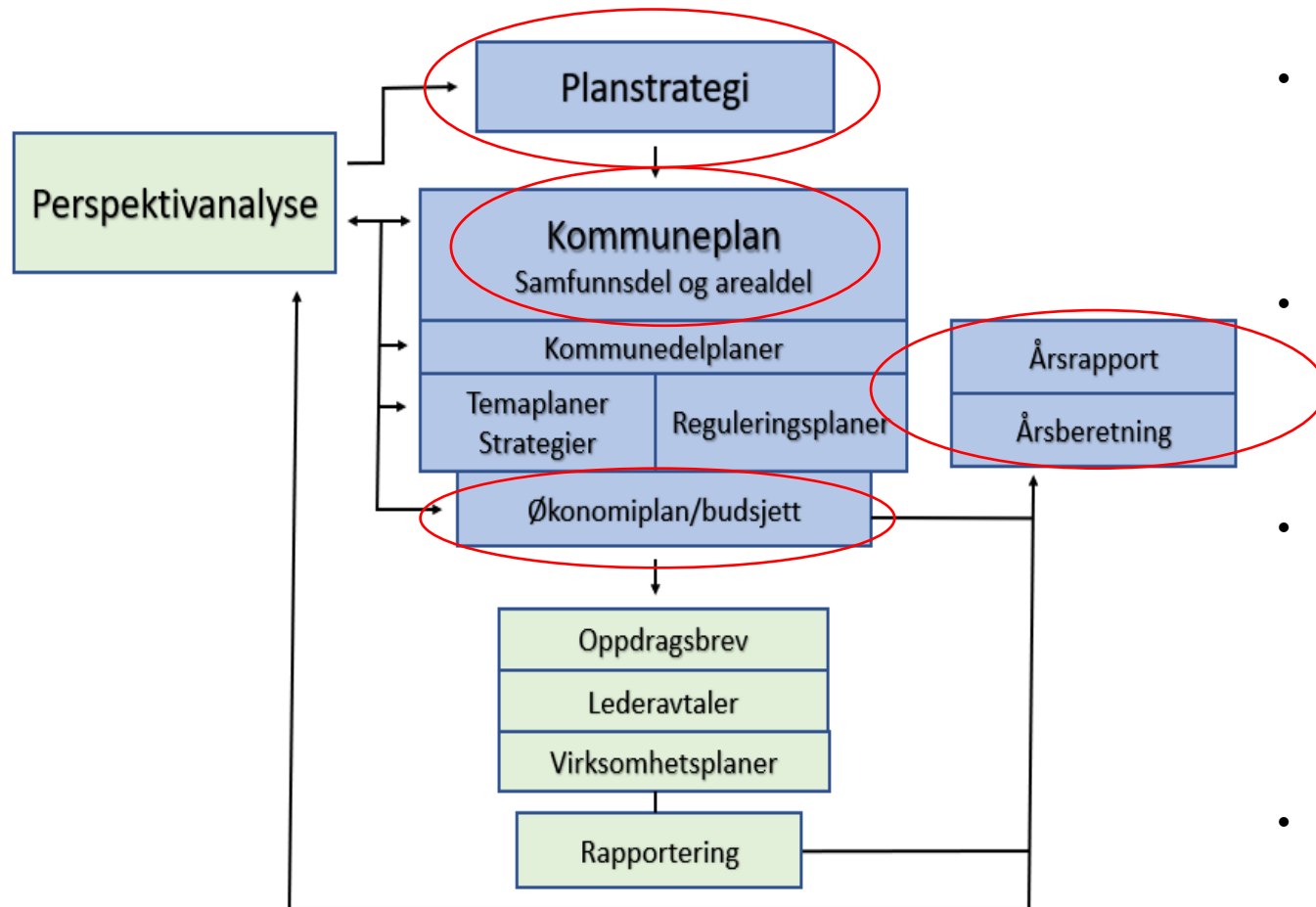
Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023–2027

Vedtatt ved kongelig resolusjon 20. juni 2023

Kommunal- og distriktsdepartementet

Plan- og styringssystemet

- **Perspektivanalysen** – samlet kunnskap om kommunens økonomi, og om utviklingstrekk og langsiktige utfordringer for kommunen som organisasjon og samfunn.
- **Planstrategi** – kommunestyrets strategi for planleggingen. Kan kommunens planer dra utviklingen i ønsket retning, og samtidig møte utfordringer? Må kommuneplanen rulleres?
- **Kommuneplanen** – overordna politisk styringsdokument, der valg av satsingsområder og strategier tar utgangspunkt i langsiktige utfordringer, bærekraftsmål og politisk retning
- **Økonomiplan** – legger rammer for bærekraftig kommuneøkonomi, og sikrer iverksetting av kommuneplanen (synliggjør hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommuneplanen følges opp med tiltak og ressurser)
- **Årsberetning** – redegjør for kommuneøkonomi og andre forhold som er av vesentlig betydning for kommunen eller innbyggere.
 - Hvordan går det med økonomi, innbyggere og samfunn?
 - Bruke kunnskapen til å gjøre endringer dersom utviklingen ikke går i bærekraftig og ønsket retning

Perspektivanalysen

- Hvilke generelle utviklingstrekk påvirker kommunene?
- Hvilke utfordringer og muligheter ser de ulike tjenesteområdene?
- **Hvilke langsiktige utfordringer er viktigst å prioritere innenfor ulike samfunnsutviklingsområder, for å sikre en bærekraftig utvikling?**
- Hvordan går det med kommuneøkonomien?

Strategisk styringsdokument

Kommuneplan 2017-2027

Samfunnsdel med arealstrategier

Norges grønne industrihovedstad
– framtida er fornybar

Satsingsområder og strategier

Vekstkraft og attraktivitet

- » Vekst i offentlig og privat virksomhet samt Campus
- » Industriby med ren luft og rent vann
- » Attraktive kulturtilbud og møteplasser for alle
- » Styrket identitet gjennom satsing på fortrinn og særpreg

Grønn omstilling

- » Samarbeid med næringsliv om utvikling i grønn retning
- » Bærekraftig utnyttning av fornybare ressurser
- » Klimavennlige løsninger innen transport, bygg og arealbruk
- » Byutvikling med vekt på grønnstrukturer og urbanisering

Livskvalitet og mestring

- » Fokus på tidlig innsats og forebygging
- » Reduksjon av sosial ulikhet
- » God integrering, økt deltakelse og egeninnsats
- » Helsefremmende kommunale tjenester

Framtidsretta infrastruktur

- » Regionalt logistikknodepunkt med stor flyplass
- » Fortsatt tyngdepunkt for sykehusdrift i regionen
- » Verdibevarende vedlikehold av bygg, veier og anlegg
- » Digitalisering, velferdsteknologi og innovasjon

KOMMUNE 1.0

Kommunen er myndighet
Innbyggere er undersåtter
Politikere avgjør enkeltsaker

Fram til ca. 1970

KOMMUNE 2.0

Kommunen er en organisasjon
Innbyggere er kunder
Politikere styrer en organisasjon

1970 - 2010

KOMMUNE 3.0

Kommunen er et lokalsamfunn
Innbyggere er ressurser
Politikere leder et lokalsamfunn

Fra ca. 2010

FNs
bærekraftsmål

Nærslutt til utbygget - Foto: Jan Erik Furuseth

2. FNs bærekraftsmål som rammeverk

I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023 ble FNs 17 bærekraftsmål innført som nytt rammeverk for planlegging. FNs bærekraftsmål deles inn i tre dimensjoner – miljømessig bærekraft, sosial bærekraft og økonomisk bærekraft, og skal vise veg mot bærekraftig utvikling på kort og lang sikt.

Kommuneplanen viser hvilke bærekraftsmål, satsingsområder og strategier som skal få særskilt fokus denne planperioden for å bidra til bærekraftig og ønsket utvikling, og møte kommunens utfordringer. Kommuneplan 2017-2027 prioriterer syv bærekraftsmål som sammen med prioriterte satsingsområder ivaretar de tre bærekraftsdimensjonene.

En bærekraftsanalyse Rana har gjennomført i 2020 som del av FNs implementeringsprogram for smarte og bærekraftige byer peker på industri, transport og mobilitet, energiforbruk, vann og avløp, og avfallshåndtering som viktige innsatsområder for å nå bærekraftsmålene innen 2030.

Våre syv prioriterte bærekraftsmål:

Mål nr. 3. God helse.

Mål nr. 4. God utdanning.

Mål nr. 9. Industri, innovasjon og infrastruktur.

Mål nr. 10. Mindre ulikhet.

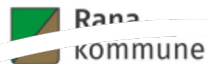
Mål nr. 11. Bærekraftige byer og samfunn.

Mål nr. 13. Stoppe klimaendringer.

Mål nr. 17. Samarbeid for å nå målene.

Årsberetning og årsregnskap 2022

Årsberetning

Hvordan går det med samfunn, innbyggere, tjenester og kommuneøkonomi?

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse

Del I Årsberetning

Innholdsfortegnelse	1
Kommentarer til årsregnskapet	3
Driftsregnskap	29
Styring og kontroll – etisk standard	44
Vedtaksoppfølging	46
Medarbeidere og organisasjon	47
Planstatus i forhold til Planstrategi 2020-2023	56
Rapportering på bærekraftig omstilling og samfunnsutvikling	58

Del II Årsregnskap

Rana kommunes årsregnskap	77
Økonomiske oversikter	78
Avdelingsregnskap	85
Noter	90

Eksempler – sosial bærekraft og folkehelse

Vurdering:

- Kommunen bør vurdere nye og mer radikale former for samarbeid på tvers for å møte vedvarende og komplekse utfordringer knyttet til sosiale, etniske og geografiske ulikheter i levekår og helse.
- Med en økende andel eldre bør kommunen i større grad se på hvordan hele samfunnet vårt er bygd opp. Hvor vi bygger boliger, hvilke typer boliger vi har, hvordan vi legger til rette for samskaping og trivsel mellom ulike aldersgrupper og interesser, hvordan vi legger til rette for å forberede egen alderdom er avgjørende for sosialt bærekraftige lokalsamfunn.
- Møteplasser, særlig for unge og eldre, er viktig å prioritere, jfr. tidligere Ungdataundersøkelser.
- Eldre som ressurs er en viktig strategi (forankret i Frivilligstrategi) for å redusere ensomhet.
- Kommunestyret har vedtatt å utarbeide en strategi for å bekjempe forventet økning i fattigdom. Som grunnlag for strategien vil det være viktig å utarbeides et helhetlig kunnskapsgrunnlag med oversikt over virkemidler.
- Godt samarbeid med frivillighet og næringsliv – om nye tiltak som forebygger utenforskap er viktig.

Indikator	Forrige måling	Status	Langsiktig mål	Vurdering	Bærekraft
Gjennomføring i videregående opplæring (totalt) ¹⁸	72 %	74 %	Økning		
Gjennomføring i videregående opplæring (foreldre med vgs. som høyeste utdanningsnivå) ¹⁸	64 %	65 %	Økning		
Andel 15-29 år utenfor arbeid, utdanning og opplæring, totalt ¹⁸	9,4 %	7,9 %	Reduksjon		
Andel innvandrere 15-29 år utenfor arbeid, utdanning og opplæring ¹⁸	21,5 %	18,2 %	Reduksjon		
Mottakere av stønad til livsopphold, 20-66 år ¹⁸	19 %	19 %	Reduksjon		
Mottakere av uføreytelser, 18-44 år ¹⁸	3,8 %	4,4	Reduksjon		
Inntektsulikhet - Gini-koeffisient ¹⁸	0,2	0,2	Lav		
Andel i arbeid/utdanning etter endt introduksjonsprogram ⁹	68,8 %	61,1 %	Økning		
Vedvarende lavinntekt (husholdninger), andel alle eldre ¹⁸	6,8 %	6,6 %	Reduksjon		
Plaget av ensomhet, ungdomsskoleelever ¹⁸	27 %	25 %	Reduksjon		
Psykiske plager ungdom ¹⁸	16 %	17 %	Reduksjon		
Angst og depresjon, symptomer 0-74 år ¹⁸	63 %	63 %	Reduksjon		
Vold og mishandling, anmeldte tilfeller ¹⁸	8,3 %	7,0 %	Reduksjon		
Treffsteder for unge, opplevelse av at tilbudet er bra ¹⁸	49 %	42 %	Økning		
Trygghet i nærmiljøet ¹⁸	87 %	89 %	Økning		
Fornøyd med lokalmiljøet, ungdom (Ungdata) ¹⁸	68 %	65 %	Økning		
Antall pensjonister som deltar i humanitært frivillig arbeid ¹⁹		106	Økning		
Andel enslige over 80 år (landet 60,7 %, KG9 58,9%) ²⁰	64,0 %	63,7 %	Reduksjon		

Perspektivanalyse
2024-2027

Planstrategi 2024-2027

med planprogram for revisjon av
Kommuneplan 2017-2027

Kommuneplan
2017-2027

Samfunnsdel med arealstrategier

Budsjett 2024
Økonomiplan 2024-2027
Rådmannens forslag 7. november 2023

Oppdragsbrev
kommunaldirektører 2021.

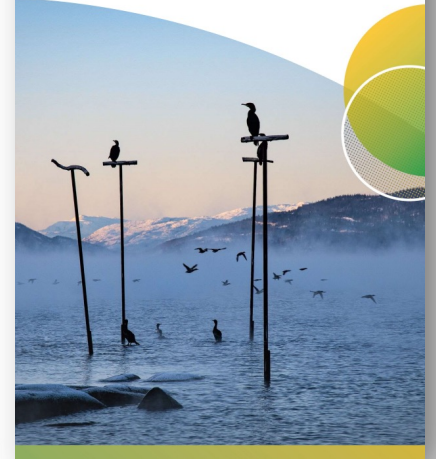
Virksomhetsplan
Støttetjenesten 2021.

Årsberetning og
årsregnskap
2022

Bærekraftsrapportering 1.0 – hvordan går
det med samfunn, befolkning, tjenester
og kommuneøkonomi??

Kunnskap –
oppdatert
utfordringsbilde

Politisk retning
og løsninger

Iverksetting og prioritering
av ressurser

Iverksetting dreier
i retning økt bruk
av virkemidler på
tvers av
samfunnssektorer
og aktører lokalt,
gjennom
samskaping.

Kommuneplan 2017-2027

Samfunnsdel med arealstrategier

Perspektivanalyse 2024-2027

Planstrategi 2024-2027

med planprogram for revisjon av
Kommuneplan 2017-2027

Høringsutkast datert 10.11.2023

Revisjon av Kommuneplan 2017-2027 - samfunnsdel med arealstrategier

- Planprogrammet - del av Planstrategi 2024-2027
- Perspektivanalysen, nasjonale forventninger og lokal politikk er utgangspunktet for valg av retning, satsingsområder og strategier
- Perspektivanalysen - grunnlag for medvirkning på utfordringsbildet høsten 2023
- Ønsker innspill – tre viktige **satsingsområder** og tre viktige **bærekraftsmål**
- **Høringsfrist 16. januar**

Valgåret 2023

Første halvåret av 2024

okt

nov

des

jan

feb

mar

apr

mai

jun

Nytt
kommunestyre

Kommunestyret
drøfter
utfordringsbildet

Planstrategi +
Planprogram til
Kommuneplanen

Høring

Kommunestyret
drøfter lange
linjer og løsninger

Kommuneplan 2024-2027

Forslag, høring, debatt, vedtak

Medvirkning

**Takk for
oppmerksomheten!**

